

2. Economist. 2014. «Defending the Digital Frontier: A Special Report on Cybersecurity.» July. <http://www.economist.com/news/special-report/21606416-companies-markets-and-countries-areincreasingly-under-attack-cyber-criminals>.

3. Handel, Michael. 2015. «The Effects of Information and Communication Technology on Employment, Skills, and Earnings in Developing Countries.» Background paper for the World Development Report 2016, World Bank, Washington, DC.

4. Plaza, Sonia, Seyed Reza Yousefi, and Dilip Ratha. 2015. «Technological Innovations and Remittance Costs.» Background paper for the World Development Report 2016, World Bank, Washington, DC.

Воргач О. А.

аспірант

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Технологічні зміни в світі сприяли розвитку цифрової економіки. Це дозволило багатьом країнам вживати заходів щодо становлення та розвитку смарт-промисловості. Основною її вимогою є наявність STEM-персоналу¹ з цифровими навичками, які постійно оновлюються. У зв'язку з цим виникли тенденції щодо освіти протягом усього життя (life-long learning).

Оскільки навчання стає безперервним процесом, потрібні стимули для залучення до нього персоналу. У «OECD Innovation Strategy-2015», аналітичному дослідженні європейського парламенту «Industry 4.0» та звіті McKinsey Global Institute одним з дієвих інструментів підготовки STEM-персоналу виділяють державне регулювання інвестицій в освіту за допомогою податку на доходи фізичних осіб².

В Україні «Концепцією розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018 – 2020 рр.» передбачено план дій по стрімкій цифровізації економіки. Одним з основних її напрямків відзначено розвиток цифрових компетенцій і STEM-навчання.

¹ Скорочення від Science, Technology, Engineering, Mathematics.

² Відповідає прибутковому податку (personal income tax) в зарубіжній літературі.

Однак необхідні інструменти для залучення персоналу до отримання освіти поки не прописано. В цьому контексті дослідження оподаткування доходів фізичних осіб є актуальним, оскільки може сприяти розвитку цифрового людського капіталу для смарт-промисловості.

Метою дослідження є вивчення світових концепцій оподаткування доходів фізичних осіб та оцінка доцільності їх впровадження для стимулювання формування STEM-персоналу в умовах становлення смарт-промисловості.

Історично склалося, що, як в розвинених, так і країнах світу, що розвиваються, існує три загальноприйняті теоретичні концепції оподаткування доходів фізичних осіб, які виникали на різному етапі економічного розвитку: всеосяжна податкова система (*comprehensive income taxation*), двоїста (*dual income taxation*) і плоска (*flat income taxation*). Характеристики цих систем розглянуто в Таблиці 1.

Порівняння показало, що під впливом розвитку світової економіки, в концепціях змінювалася податкова база і ставка. Крім того, на практиці країни модифікували теоретичні концепції під себе, переслідуючи власні цілі. Визначення переваг і недоліків концепцій дозволяє зробити висновок, що не всі з них можуть бути застосовані у сучасних умовах розвитку економіки.

Цифровізація економіки ставить перед країнами завдання адаптувати свої податкові системи під нові умови для становлення та розвитку смарт-промисловості та STEM-персоналу. Тому деякі з них переходять на альтернативні системи оподаткування доходів фізичних осіб.

Першою у 2000 р. ввела альтернативну податкову систему Естонія, що взяла за основу концепцію Hall-Rabushka. Суть її в тому, що трудові доходи фізичних осіб обкладаються податком з доходів за низькою плоскою ставкою, а доходи від капіталу не оподатковуються. Щодо корпоративного оподаткування, то було скасовано податок на прибуток та введено податок на виведений капітал. Це дозволило їй швидкими темпами розвинути економіку країни. Застосували приклад Естонії й перейшли на альтернативну систему оподаткування у 2017 р. Грузія і у 2018 р. Латвія. Обговорюється її введення Литвою.

Таблиця 1

Теоретичні концепції оподаткування доходів фізичних осіб

	Історія виникнення і суть концепції	Переваги та недоліки
1	2	3
Всеосяжна	Історія виникнення: Запропонована німецьким вченим G. Schanz у 1896 р., а після спрощена американськими економістами R.M. Haig (1921 р.) та H.C. Simons (1938 р.). Суть концепції: Трудові доходи і доходи від капіталу представлені єдиною податковою базою та оподатковуються за прогресивною ставкою. Оподаткуванню підлягає комплексний дохід платника податків з усіх джерел, незалежно від того нарахований він або отриманий в податковому періоді в грошовій або натуральній формі³.	Переваги: 1. Простота визначення податкової бази; 2. Вертикальна рівність; 3. Повернення інвестицій в людський капітал протягом життєвого циклу; 4. Нейтральність. Недоліки: 1. Порушення горизонтальної рівності протягом життєвого циклу; 2. Відсутність диференціації джерел доходу; 3. Високі витрати на адміністрування; 4. Труднощі в оцінці доходів від капіталу; 5. Подвійне оподаткування доходів від капіталу; 6. Сприяє відтоку капіталу з країни.
Двоїста	Історія виникнення: Запропонована датським економістом N.Ch. Nielsen у 1980 р. з метою збільшення міжнародної мобільності капіталу. Введена у 1987 р. в Данії, потім країнах Північної Європи (Норвегії, Швеції, Фінляндії) у 1990-х рр. Суть концепції: Трудові доходи та доходи від капіталу представлені у вигляді окремих податкових баз. Трудові доходи оподатковуються за прогресивною ставкою доходів від капіталу – за плоскою⁴.	Переваги: 1. Вертикальна рівність; 2. Повернення інвестицій в людський капітал протягом життєвого циклу; 3. Зменшення відтоку капіталу з країни; 4. Відсутність подвійного оподаткування доходів від капіталу. Недоліки: 1. Труднощі в диференціації джерел доходу; 2. Можливість трансформації трудових доходів у доходи від капіталу суб'єктами підприємницької діяльності; 3. Нейтральність.
Плоска	Історія виникнення: Сформульована американськими вченими R.E. Hall та A. Rabushka у 1981 р. (з доповненнями у 1995 г.) для реформування податкової системи США. Суть концепції: В основі лежить принцип податку на споживання. Податкова система представлена двома податковими базами: трудовий дохід та інвестиційний (дохід від капіталу). Обидва типи доходів оподатковуються за однією і тією ж ставкою.	Переваги: 1. Простота визначення податкової бази; 2. Зниження витрат на податкове адміністрування; 3. Вертикальна рівність; 4. Горизонтальна рівність; 5. Відсутність подвійного оподаткування доходів від капіталу; 6. Стимулювання заощаджень та інвестицій фізичних осіб; 7. Збільшення припливу капіталу в країну. Недоліки: 1. Можливість недостатніх податкових надходжень до бюджету.

Складено автором за [1; 2; 3; 4; 5]

³ На практиці не застосовується «чиста» всеосяжна концепція: використовуються виключення деяких доходів з бази у вигляді податкових пільг для платників податків з низькими доходами.

⁴ На практиці не застосовується «чиста» двоїста концепція: з трудової бази виключаються деякі доходи для зменшення податкового тягаря платників, а у базі доходів від капіталу доходи, які перевищують встановлену суму, оподатковуються за завищеною ставкою.

Таким чином, дослідження теоретичних концепцій оподаткування доходів фізичних осіб на доцільність їх впровадження для стимулювання формування STEM-персоналу та розвитку смарт-промисловості дозволило зробити такі висновки:

1. Теоретичні концепції оподаткування доходів фізичних осіб не адаптовані під умови цифрової економіки.

2. Переваги і недоліки світових концепцій можуть слугувати основою для створення альтернативних податкових систем.

3. Концепція Hall-Rabushka більш прийнятна для застосування в умовах смарт-промисловості.

Виходячи з цього, напрямком подальших досліджень буде дослідження системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Список використаних джерел

1. Alm J. Is the Haig-Simons Standard Dead? The Uneasy Case for a Comprehensive Income Tax / J. Alm // Tulane Economics Working Paper Series, March 2018. 27 pp.

2. Genser B. Moving Towards Dual Income Taxation in Europe / B. Genser, A. Reutter // FinanzArchiv: Public Finance Analysis, 2007. – Vol. 63. – № 3 – pp. 436-456.

3. Shrensen P. From the Global Income Tax to the Dual Income Tax: Recent Tax Reforms in the Nordic Countries / P. Shrensen // International Tax and Public Finance, February 1994, – Vol. 1 (1). – pp. 57-79.

4. Hall R., Rabushka A. The Flat Tax / R. Hall, A. Rabushka// Stanford, California: Hoover Institution Press, 1995. – 34 p.

5. Teller L. The Flat Tax: An Analysis of America's Most Controversial Tax Reform Idea. Режим доступу: <https://www.american.edu/spa/publicpurpose/upload/2011-Public-Purpose-Flat-Tax.pdf> (Дата звернення 15.09.2018)

Глуцєвський В. В.

к.е.н., доцент

Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МІКРОЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ НА БАЗІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЛАТФОРМИ INDUSTRY 4.0

Світова економічна система, за висловлюванням К. Шваба, президента Всесвітнього економічного форуму в Давосі, вже пройшла старт цифрової трансформації та увійшла в еру цифро-